

مقدمه‌ای بر

نظام نوآوری

(رویکردی گسترده)

پریسا ریاحی، سیدسپهر قاضی‌نوری

مرکز نشر دانشگاهی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مقدمه‌ای بر نظام نوآوری: رویکردی گسترده

تألیف: پریسا ریاحی، سیدسپهر قاضی‌نوری

ویراسته سمیه نصیری
نسخه پرداز: نادیا فرهادتوسکی
طراح جلد: علیرضا دویانی
حروفچین و صفحه‌آرا: مینا مهرابی‌لرد، زهرا صاعقه‌فاصل
مرکز نشر دانشگاهی
چاپ اول ۱۳۹۲
تعداد ۵۰۰

چاپ دیجیتال و صفافی: آریانا
۱۰۵۰۰ تومان

نشانی فروشگاه مرکزی: خیابان انقلاب، رویه‌روی سینما شهید، پاساز خیبری، تلفن: ۶۶۴۱۰۶۸۶، ۶۶۴۰۸۸۹۱
نشانی فروشگاه و نمایشگاه دائمی: خیابان دکتر بهشتی، خیابان خالد اسلامبولی، نیش خیابان دهم، شماره ۵۰، تلفن: ۸۸۷۲۵۹۵۴

فروش اینترنتی: www.bookup.ir

حق چاپ برای مرکز نشر دانشگاهی محفوظ است
فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: ریاحی، پریسا، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور: مقدمه‌ای بر نظام نوآوری (رویکردی گسترده) / پریسا ریاحی، سیدسپهر قاضی‌نوری.
مشخصات نشر: تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: هشت، ۱۹۴ ص.
فروست: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۴۵۳. مدیریت: ۸
شابک: 978-964-01-1453-7
وضعیت فهرست‌نویسی: فنیبا
یادداشت: واژه‌نامه.
موضوع: نوآوری
شناسه افزوده: قاضی‌نوری، سیدسپهر، ۱۳۵۱-
شناسه افزوده: مرکز نشر دانشگاهی
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۹۴م ۸/۱۷۳
رده‌بندی دیویی: ۶۵۸/۵۷۷
شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۶۹۸۵۷

فهرست

صفحه	عنوان
هفت	پیشگفتار مؤلفان
۱	۱ مفاهیم نوآوری
۲	۱.۱ مفهوم واژه نوآوری در گذر تاریخ
۴	۲.۱ تعریف نوآوری
۵	۳.۱ ویژگیهای نوآوری
۸	۴.۱ گونه‌های نوآوری
۱۳	۵.۱ مدل‌های فرایند نوآوری
۱۹	۶.۱ سبک‌های نوآوری
۲۱	۷.۱ لزوم مدیریت نوآوری
۲۳	۸.۱ ظرفیت جذب
۲۳	۹.۱ ظرفیت نوآوری
۲۵	۱۰.۱ اشاعه نوآوری

۲۶	۱۱.۱ اهمیت مکان در نوآوری
۲۹	۱۲.۱ جمع‌بندی فصل
۳۱	۲ نظام نوآوری
۳۲	۱.۲ چستی نظام نوآوری
۳۵	۲.۲ اجزای نظام نوآوری
۳۵	۱.۲.۲ سازمانها
۴۱	۲.۲.۲ نهادها
۴۳	۳.۲ روابط و تعاملات در نظام
۴۴	۱.۳.۲ رونین‌های داخلی
۴۴	۲.۳.۲ سیاستهای عمومی
۴۶	۴.۲ کارکردهای نظام نوآوری
۵۱	۵.۲ رویکردهای مکمل در نظام نوآوری
۵۲	۱.۵.۲ نظامهای ملی نوآوری (NIS)
۵۲	۲.۵.۲ نظامهای منطقه‌ای نوآوری (RIS)
۵۴	۳.۵.۲ نظامهای بخشی نوآوری (SIS)
۵۵	۴.۵.۲ خوشه‌ها
۵۷	۶.۲ جمع‌بندی فصل
۵۹	۳ نظام ملی نوآوری
۶۰	۱.۳ ریشه‌های تاریخی مفهوم نظام ملی نوآوری
۶۴	۲.۳ پویاییهای نظامهای ملی نوآوری
۶۹	۳.۳ نگاشت نهادی
۷۰	۴.۳ ناکارایی نظام ملی نوآوری
۷۲	۱.۴.۳ وابستگی به مسیر و قفل‌شدگی
۷۴	۲.۴.۳ ریشه‌های ناکارآمدی سازمانها
۷۴	۳.۴.۳ ریشه‌های عدم اثربخشی سازمانها
۷۵	۴.۴.۳ ریشه‌های ناکارآمدی نظام‌مند

۷۶	۵.۳ جهانی شدن و نظامهای ملی نوآوری
۷۷	۶.۳ اکوسیستم ملی نوآوری
۷۹	۷.۳ جمع‌بندی فصل
۸۱	۴ تکامل تحلیل نوآوری در سنتهای اقتصادی
۸۴	۱.۴ نوآوری در اقتصاد متعارف
۸۷	۱.۱.۴ نظریه رشد هارود-دومار
۸۸	۲.۱.۴ نظریه‌های رشد برون‌زا
۹۰	۳.۱.۴ نظریه‌های رشد درون‌زا
۹۶	۲.۴ نوآوری در اقتصاد تکاملی
۱۰۱	۳.۴ جمع‌بندی فصل
۱۰۳	۵ رویکرد گسترده به نظام نوآوری
۱۰۵	۱.۵ تکامل مکتب آلبورگ
۱۱۰	۲.۵ تفاوت در مفاهیم محدود و گسترده نظام نوآوری
۱۱۲	۳.۵ شیوه تحلیل نظام نوآوری در رویکرد گسترده
۱۱۴	۴.۵ کارکردهای نظام ملی نوآوری در رویکرد گسترده
۱۱۷	۵.۵ اقتصاد یادگیری
۱۱۸	۶.۵ سرمایه اجتماعی و نظام نوآوری
۱۲۲	۷.۵ جمع‌بندی فصل
۱۲۴	۶ نظام نوآوری در کشورهای در حال توسعه
۱۲۷	۱.۶ توانمندی دولت در پیشبرد نوآوری
۱۲۸	۲.۶ رفاه و نابرابری در زمینه نظامهای ملی نوآوری
۱۳۱	۳.۶ ساختار و پویایی پنگاهها
۱۳۴	۴.۶ نظام ملی یادگیری در مقابل نظام ملی نوآوری
۱۳۶	۵.۶ جمع‌بندی فصل

۱۳۷	۷ مطالعات تجربی نظامهای ملی نوآوری
۱۴۰	۱.۷ مطالعات کلاسیک: عمیق، فاقد چارچوب تحلیلی مشترک
۱۴۰	۱.۱.۷ سبک امریکایی، سبک ژاپنی
۱۴۲	۲.۱.۷ کشورهای بزرگ پردرآمد، کوچک پردرآمد، کم درآمدتر
۱۴۴	۳.۱.۷ گذار کشورهای آسیایی
۱۴۸	۲.۷ رویکرد بررسی کارکردها
۱۴۹	۱.۲.۷ کشورهای کوچک با رشد سریع / آهسته
۱۵۶	۳.۷ رویکرد استفاده از نگاهت نهادی
۱۵۸	۱.۳.۷ مدیریت نظامهای ملی نوآوری
۱۵۹	۲.۳.۷ ارزیابی تنظیمات نهادی
۱۶۳	۴.۷ رویکرد تحلیل شکست نظام
۱۶۶	۱.۴.۷ مناطق کمتر نوآور
۱۶۹	۲.۴.۷ سازماندهی مجدد چارچوب
۱۷۱	۳.۴.۷ رویکرد پویاییهای نظام
۱۷۲	۵.۷ مطالعات نظام نوآوری در ایران
۱۷۴	۶.۷ جمع بندی فصل و کتاب
۱۷۶	منابع

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار مؤلفان

بحث نظامهای نوآوری در کشور ما سابقه چندانی ندارد و اگر از معدود افرادی که آشنایی اولیه‌ای با آن داشتند بگذریم، سابقه طرح جدی آن در جامعه علمی ایران به ده سال نمی‌رسد اما با وجودی که این بحث با سرعت زیادی رشد کرده و حتی در متن قانون برنامه چهارم توسعه نیز به آن اشاره شده بود هیچ منبع مناسبی در مورد آن وجود نداشت. زمانی که مؤلفان کتاب حاضر به دلیل خلأ موجود در منابع این حوزه، تصمیم گرفتند مرجع مناسبی را فراهم کنند دریافتند که حتی در بین منابع متعدد به زبان انگلیسی هم نمی‌توان کتاب جامعی برای ترجمه یافت و کتابهای موجود، به شکل گردآوری فصول تألیف‌شده توسط مؤلفان مختلف و با مطالعات موردی کشورها تهیه شده‌اند که نمی‌توان از آنها به عنوان یک منبع درسی و آموزشی کمک گرفت.

کتاب حاضر که حاصل تدریس و تحقیق در دوره دکتری سیاست‌گذاری علم و فناوری است دارای چند ویژگی بارز است که امید می‌رود توجه خوانندگان را جلب کند:

نخست آنکه شاید تنها کتابی باشد که مفاهیم را به شکل یکپارچه و از الف تا ی گردآورده و لذا به خوبی قابل استفاده برای سیاست‌گذاران و سیاست‌پژوهان و دانشجویانی است که سابقه کار نظری در این حوزه را نداشته‌اند.

دوم اینکه از منابع دست اول و جدیدی استفاده کرده است. ذکر این نکته لازم است که در محافل سیاست‌گذاری کشور ما، عمدتاً نظام ملی نوآوری را شامل هفت کارکرد خاص می‌دانند و استاد آنان نیز مستقیم یا غیرمستقیم به یک گزارش تحقیقاتی است که چندین سال قبل تهیه شده است. گزارش مزبور نیز این دسته‌بندی هفت کارکردی مذکور را به گزارش یکی از سازمانهای

بین‌المللی ارجاع می‌دهد و جالبتر آنکه در گزارش سازمان مزبور، چنین دسته‌بندی به صراحت وجود ندارد و صرفاً به‌عنوان یک مثال به آن اشاره شده است!

از اینجا می‌توان فهمید که بهره‌گیری چندباره از منابع ترجمه‌شده و ناقص، چه تأثیری می‌تواند در درک علمی صاحب‌نظران از یک موضوع داشته باشد و امید آنکه کتاب حاضر از خطای مزبور عاری باشد.

مزیت سوم کتاب حاضر، استفاده از همه نظریات موجود و دسته‌بندی آنهاست. اغلب محققان ما دقت نداشته‌اند که تئوریهای موجود نظام نوآوری به ۲ شاخه اصلی تقسیم می‌شوند که هر کدام مبنای اقتصادی و فنی خاص و خاستگاه جغرافیایی ویژه خود را دارند و نباید همه آنها را در قالب یک کشکول و یک‌جا بررسی کرد.

به‌علاوه، امید داریم که سلاست متن به قدری باشد که بتوان آن را مزیت چهارم کتاب برشمرد. این کتاب برای دوره‌های دکتری سیاست علم و فناوری و مدیریت فناوری و نیز دوره کارشناسی ارشد مدیریت فناوری به‌عنوان کتاب درسی کاملاً قابل استفاده است و کارشناسان دستگاههایی چون وزارت علوم، شورای عالی عتف، شورای عالی انقلاب فرهنگی، معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری و مرکز پژوهشهای مجلس نیز می‌توانند به‌خوبی از آن بهره بگیرند.

مؤلفان را آمیدی نیست جز اجر الهی و نظرات حکیمانه خوانندگان محترم که موجب رفع ایرادهای کتاب و ارتقای دانش ناچیز ما خواهد بود.